

ВИЗНАЧНІ ПРОФЕСОРИ ФАКУЛЬТЕТУ ІСТОРІЇ, ПРАВА І ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Завальнюк Костянтин

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ

З професором, доктором історичних наук, визначним українським вченим, широко, гарною людиною, справжнім українським патріотом Миколою Миколайовичем Кравцем автору цих рядків пощастило познайомитися у 1982 році під час навчання на 3-му курсі історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Островського (нині – Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського), де Микола Миколайович викладав курс всесвітньої історії.

Нас, майбутніх вчителів-істориків, Микола Миколайович одразу ж зачарував своєю глибокою ерудованістю (вільно читав мовою оригіналу твори визначних зарубіжних істориків минулого та сучасності), професійністю, тактовністю, людською порядністю і, водночас, вимогливістю. Особливо ж нам запам'яталось, як Микола Миколайович дбайливо, по-синівському, ставився до рідного слова, намагаючись на своїх лекціях прищепити любов до нього і нам, вихованим здебільшого у руслі традиційних радянських цінностей. Інколи навіть здавалося, що Микола Миколайович під час розмови слухає не те, що говорить студент, а те, як він це робить, делікатно поправляючи його на тому чи іншому наголосі. Саме завдяки Миколі Миколайовичу чимало з нас могли вдосконалити свій словниковий запас та позбутися комплексу мовної меншовартості.

Знаючи про любов М.М. Кравця до української художньої літератури, якось автор цих рядків наслідився підійти до нього на перерві між лекціями і запитати, чи той читав твори Олесея Бердника. Почута відповідь дещо спантеличила. Несподівано викладач погрозив кулаком і з удаваною суворістю сказав: «Я тобі почитаю!..» Після чого відвів убік, подалі від цікавих вух, і сказав, що у нього вдома є всі твори Олесея Бердника, але говорити про це привселюдно не потрібно. Так уперше до мене, окрім знань, прийшов також урок конспірації...

Після закінчення інституту у певний час працював у колишньому козацькому селі Черемошне (Тиврівський район Вінницької області), однак, інколи зустрічався з Миколою Миколайовичем впродовж 1989-1990 років на масових мітингах, організованих Народним Рухом України. Із розмов з професором було помітно, що він щиро радіє відродженню в Україні національно-визвольного руху, мріє бачити Україну вільною, незалежною демократичною державою. Ще тоді Микола Миколайович чимало розповідав про героїчну боротьбу українського народу за незалежність, зокрема, про січове стрілецтво, про Якова Гальчевського, українського патріота із Східного Поділля, вбитого польськими шовіністами і похованого у Грубешові

(учасником велелюдної похоронної процесії останнього був і учень Грубешівської української учительської семінарії Микола Кравець)...

Згодом доля закинула мене у Вінницю, де з 1997 року я працював завідуючим читальним залом Державного архіву Вінницької області. На той час Микола Миколайович був уже відомим організатором краєзнавчих досліджень на Вінниччині, «хрещеним батьком» та відповідальним редактором збірників тез доповідей I-XIX Вінницьких обласних історико-краєзнавчих конференцій (1984-1999 рр.). У пошуках нової, цікавої інформації для своїх подальших наукових досліджень Микола Миколайович досить часто звертався до послуг архіву, зокрема, за консультацією до автора цих рядків. Чимало таких досліджень Микола Миколайович надрукував під різними псевдонімами: Т. Мисюта. До історії ОУН на Поділлі (XVIII конференція, 1998), В. Бабицький. Організація ОУН у селі Кисляках на Гайсинщині (1941-1944) (XVIII конференція, 1998), М. Серединський. Клички тварин на Вінниччині (XVIII конференція, 1998), В. Бабицький. Особова справа М.О. Гальчевської (XIX конференція, 1999), В. Заболотний. Організація ОУН у Гайсині (XIX конференція, 1999), Т. Мисюта. Доля подільської родини з Гайсинщини (XIX конференція, 1999) тощо. До речі, під впливом Миколи Миколайовича почав брати участь у вищезазначених конференціях, які стали своєрідною стартовою площадкою для подальших наукових досліджень, і автор цих рядків (XIV-XIX конференції).

Земне життя Миколи Миколайовича Кравця завершилося 20 липня 2011 року, однак пам'ять про його світле життя та чин житиме у справах вдячних учнів та продовжувачів його справи.

Зінченко Арсен **ПРОФЕСОР-ІСТОРИК І СТУДЕНТ ЯК УЧЕнь У РАМКАХ** **ТОТАЛІТАРНОГО ПРЕСИНГУ**

З плином часу і з вікового горизонту окреслюються чіткіше явища і люди, їхні якості і вчинки. Особливо ж у нинішній момент, коли ясніше розкрилися якості цілого суспільства, сутнісні риси його структури, коли чіткіше проглядаються історичні корені явищ, коли самі перспективи виживання української спільноти поставлені під питання, а це ще гостріше показує необхідність осмислення значення людей і цінностей.

З цього погляду, організатори нинішніх читань зробили дуже важливу справу, провадячи захід на пошанування пам'яті професорів Іллі Гавриловича Шульги та Миколи Миколайовича Кравця. Адже саме люди, їхнє життя, цілі, плоди їхньої праці і виведені ними на дальшу перспективу спадкоємці – на цьому має базуватися шкала оцінок, а з ними ткатися жива тканина пам'яті.

Нагадаємо, що Ілля Гаврилович і Микола Миколайович прийшли до Вінницького педінституту на початку 1970-х. Це була доба квітучого тоталітаризму в його неосталіністській фазі. В українському суспільстві (чи в його потенціяльних структурах) нуртували національно-культурні і національно-політичні тенденції,